

Trest odnětí svobody

Nezabýval-li se soud podle § 92 odst. 4 trestního zákoníku tím, jak „obdobně“ započíst dobu, po níž byl odsouzený omezen na osobní svobodě podle § 73 odst. 3 trestního řádu, postupoval v rozporu s kogentní zákonnou úpravou a čl. 39 Listiny.

(Nález Ústavního soudu České republiky sp.zn. IV.ÚS 1462/22 ze dne 15.8.2023)

Ústavní soud rozhodl o ústavní stížnosti stěžovatele M. M., t. č. ve Věznici Praha - Ruzyně, zastoupeného Mgr. A.V., advokátkou, sídlem P., proti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 2. března 2022 č. j. 4 To 16/2022-4718 a výroku I. usnesení Městského soudu v Praze ze dne 24. ledna 2022 č. j. 43 T 2/2019-4694, ve znění opravného usnesení ze dne 17. března 2022 sp. zn. 43 T 2/2019, za účasti Vrchního soudu v Praze a Městského soudu v Praze, jako účastníků řízení, tak, že usnesením Vrchního soudu v Praze ze dne 2. března 2022 č. j. 4 To 16/2022-4718 byla porušena stěžovatelova ústavní práva podle čl. 36 odst. 1 a čl. 39 Listiny základních práv a svobod. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 2. března 2022 č. j. 4 To 16/2022-4718 se zrušuje. Ve zbývajících částech se ústavní stížnost odmítá.

Z odůvodnění

I. Skutkové okolnosti posuzované věci a obsah napadených rozhodnutí

1. Ústavní stížností podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy České republiky (dále jen "Ústava") a § 72 a násl. zákona č. [182/1993](#) Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "zákon o Ústavním soudu"), se stěžovatel domáhá zrušení v záhlaví uvedeného rozhodnutí Vrchního soudu v Praze (dále jen "vrchní soud") a tamtéž označeného výroku rozhodnutí Městského soudu v Praze (dále jen "městský soud") s tvrzením, že jimi došlo k porušení jeho ústavních práv vyplývajících z čl. 8 odst. 1 a 2, čl. 36 odst. 1 a čl. 39 Listiny základních práv a svobod (dále jen "Listina") a čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

2. Z obsahu ústavní stížnosti, jejích příloh a spisu městského soudu sp. zn. 43 T 2/2019 Ústavní soud zjistil, že v záhlaví uvedeném usnesením městského soudu bylo vyšší soudní úřednicí rozhodnuto, že stěžovateli se do uloženého trestu odnětí svobody započítává vazba v době od 28. 5. 2018 v 00:25 hodin do 18. 4. 2019 v 14:30 hodin (výrok I.). Dále byla stěžovateli uložena povinnost nahradit státu náklady spojené s výkonem vazby (výrok II.). Odůvodnění usnesení obsahuje pouze stručnou úvahu o nutnosti započítat dobu výkonu vazby a uložit stěžovateli povinnost nahradit náklady spojené s jejím výkonem.

3. Proti tomuto usnesení městského soudu podal stěžovatel stížnost, o které rozhodl vrchní soud napadeným usnesením tak, že zrušil usnesení městského soudu ve výroku I. a sám znovu rozhodl tak, že stěžovateli se započítává do uloženého trestu vazba ve stejném rozsahu. Důvodem zrušení bylo, že městský soud do výroku zahrnul nesprávné ustanovení trestního zákoníku. Námitku, že usnesení městského soudu obsahuje v záhlaví nesprávné označení soudu, nepovažoval vrchní soud za relevantní, neboť jde o písařskou chybu, kterou musí sám městský soud opravit.

4. Následně městský soud vydal v záhlaví uvedené opravné usnesení, kterým do záhlaví napadeného usnesení doplnil slovo "Městského".

5. Doplněním ústavní stížnosti, doručeném Ústavnímu soudu dne 10. 8. 2023, stěžovatel upozorňuje na v nedávné době vydaný nálezný Ústavního soudu ze dne 26. 6. 2023 sp. zn. II. ÚS 2879/22 (všechna rozhodnutí Ústavního soudu jsou dostupná na: <https://nalus.usoud.cz/>), s jehož závěry jsou napadená rozhodnutí v rozporu. V uvedené věci byla odsouzenému dokonce započtena poměrná část doby, po kterou byl omezen na osobní svobodě, a přesto takové rozhodnutí Ústavní soud zrušil. V případě stěžovatele však nebylo započteno nic, napadená rozhodnutí je proto nutno zrušit.

II. Argumentace stěžovatele

6. Stěžovatel namítá, že ve skutečnosti byl omezen na svobodě mnohem delší dobu, než uvádí napadená rozhodnutí. Stěžovatel byl po delší dobu omezen různými instituty nahrazujícími vazbu, doba jejich užití by měla být započtena stejným způsobem. Soud by neměl vycházet z gramatického výkladu zákona. Stěžovatel odkazuje na obecné chápání pojmu "náhrada" ve Slovníku spisovného jazyka českého. Opatření nahrazující vazbu zasahují do stěžovatelovy osobní svobody. Stěžovatel nosil monitorovací systém, zdržoval se v určitém prostoru, v nočních hodinách musel být doma, kde musel strpět návštěvy probační a mediální služby, a nesměl vycestovat z České republiky. Všechna tato omezení sledují stejný účel jako vazba. Povinnost zdržovat se doma je obdobou trestu domácího vězení. Pro jeho výkon stanoví trestní zákoník způsob přepočtu na trest odnětí svobody. Na podobný postup podle stěžovatele odkazuje rovněž § 73 odst. 3 zákona č. [141/1961](#) Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů. Podmínky pro postup podle § 92 odst. 4 zákona č. [40/2009](#) Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, jsou podle stěžovatele v jeho věci splněny. Ve stanoveném obydlí se stěžovatel zdržoval 387 dní, tato doba by mu měla být započítána. Vrchní soud se těmito námitkami vůbec nezabýval.

III. Procesní předpoklady řízení před Ústavním soudem

7. Ústavní soud posoudil splnění procesních předpokladů řízení a dospěl k závěru, že ústavní stížnost byla podána včas oprávněným stěžovatelem, který byl účastníkem řízení, v němž byla vydána rozhodnutí napadená ústavní stížností. Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný. Stěžovatel je právně zastoupen v souladu s § 29 až 31 zákona o Ústavním soudu. Stěžovatel vyčerpал všechny zákonné procesní prostředky k ochraně svého práva; ústavní stížnost je přípustná (§ 75 odst. 1 téhož zákona a contrario), pouze v části, ve které směřuje proti již zrušenému výroku usnesení městského soudu, je návrhem, o kterém není Ústavní soud příslušný rozhodnout.

IV. Vyjádření ostatních účastníků řízení a replika stěžovatele

8. Ústavním soudem byla podle § 42 odst. 4 zákona o Ústavním soudu zaslána ústavní stížnost k vyjádření účastníkům a vedlejším účastníkům řízení.

9. Vrchní soud ve svém vyjádření uvedl, že všechny podstatné okolnosti jsou obsaženy v napadených rozhodnutích. Vrchní soud nepřisvědčil stěžovatelovým námitkám o delším omezení osobní svobody, neboť dobou "vazby" podle § 92 trestního zákoníku není doba, kdy je pachatel na svobodě za současného omezení podle § 73 a § 73a trestního řádu.

10. Podle vyjádření městského soudu není nosný argument ústavní stížnosti v napadeném usnesení vůbec vypořádan, což označuje za nespornou vadu. Městský soud uvedl, že nemůže současně předjímat, zda a v jakém rozsahu by měla být omezení podle § 73 odst. 3 trestního řádu započítána do uloženého trestu. Nejeví se mu však přiměřené, aby došlo k započtení jedna ku jedné. Zároveň právní úprava umožňuje předsedovi senátu pouze zcela vyhovět stížnosti proti rozhodnutí vyššího soudního úředníka, nemohl tedy jeho pochybení napravit. Své vyjádření městský soud uzavřel tím, že mu nepřísluší hodnotit činnost instančně nadřízeného soudu.

11. Vrchní státní zastupitelství v Praze se svého postavení vedlejšího účastníka vzdalo.

12. Městské státní zastupitelství v Praze (dále jen "městské státní zastupitelství") se k výzvě nevyjádřilo. Ústavní soud s ním dále v souladu s § 28 odst. 2 zákona o Ústavním soudu již nejednal, neboť má za to, že se postavení vedlejšího účastníka vzdalo.

13. Všechna vyjádření byla stěžovateli zaslána na vědomí a k případné replice.

V. Posouzení důvodnosti ústavní stížnosti

14. Ústavní soud je soudním orgánem ochrany ústavnosti (čl. 83 Ústavy), který stojí mimo soustavu soudů (čl. 91 odst. 1 Ústavy). Vzhledem k tomu jej nelze, vykonává-li svoji pravomoc tak, že podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy rozhoduje o ústavní stížnosti proti pravomocnému soudnímu rozhodnutí, považovat za další instanci v systému obecné justice, oprávněnou vlastním rozhodováním (nepřímo) nahrazovat rozhodování soudů. Jeho úkolem je "pouze" přezkoumat ústavnost soudních rozhodnutí, jakož i řízení, které jejich vydání předcházelo. Proto vedení řízení, zjišťování a hodnocení skutkového stavu, výklad zákonů a podzákoných právních předpisů i jejich použití na jednotlivý případ je v zásadě věcí soudů, a o zásahu Ústavního soudu do jejich rozhodovací činnosti lze uvažovat za situace, kdy je jejich rozhodování stíženo vadami, které mají za následek porušení ústavnosti (tzv. kvalifikované vady); o jaké vady jde, lze zjistit z ustálené judikatury Ústavního soudu [viz např. náleze ze dne 25. 9. 2007 sp. zn. Pl. ÚS 85/06 (N 148/46 SbNU 471)].

15. Ústavní soud přezkoumal napadená rozhodnutí, jakož i řízení jim předcházející, a po seznámení se s vyžádaným soudním spisem dospěl k následujícím závěrům.

16. Ústavní soud přisvědčil stěžovatelově námitce, že se vrchní soud řádně nevypořádal s námitkami uplatněnými ve stížnosti proti usnesení městského soudu a tím porušil stěžovatelovo právo na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny.

17. Jak vyplývá ze spisu městského soudu sp. zn. 43 T 2/2019, podal stěžovatel nejprve stížnost prostřednictvím své obhájkyne na e-mailovou adresu městského soudu (viz č. l. 4701). V ní pouze stručně uvedl, že z napadeného usnesení není zřejmé, který soud jej vydal (v záhlaví bylo chybně uvedeno pouze "Vyšší soudní úřednice soudu v Praze") a že podle jeho názoru byl na osobní svobodě omezen po mnohem delší dobu, než je uvedeno v usnesení. Přitom avizoval další odůvodnění stížnosti, které stěžovatelova obhájkyne zaslala městskému soudu dne 17. 2. 2022, městský soud je následujícího dne přeposlal městskému státnímu zastupitelství (viz č. l. 4707). Odůvodnění doplnění stížnosti obsahuje zevrubnou argumentaci k použití § 92 odst. 4 trestního zákoníku (viz č. l. 4711 až 4714). Obsahem i rozsahem je v podstatě totožné s odůvodněním ústavní stížnosti. Následně spolu s předkládací zprávou zaslal městský soud dne 22. 2. 2022 vrchnímu soudu napadené rozhodnutí, původní stížnost podanou prostřednictvím emailu a podrobné doplnění stížnosti (viz č. l. 4715). V tzv. naraci napadeného usnesení vrchní soud uvádí: "Proti tomuto usnesení podal odsouzený M. M. prostřednictvím své obhájkyne, a to výslovně pouze proti výroku I. usnesení, stížnost, v níž namítá, že byl na osobní svobodě omezen po mnohem delší dobu a že tedy tato doba není započtena správně. Dále poukazuje na to, že v napadeném usnesení rozhodla vyšší soudní úřednice neexistujícího "soudu v Praze". Samotná argumentace vrchního soudu nereaguje na žádnou z námitek uvedených v podrobném doplnění stížnosti. Protokol o neveřejném zasedání vrchního soudu uvádí, že "Byly přečteny: stížnost ods. M., usnesení Městského soudu v Praze ze dne 24. 1. 2022, č. j. 43 T 2/2019-4694, se zaměřením na řešení podstaty stížnosti".

18. Podle Ústavního soudu z výše uvedeného nevyplývá, že by vrchní soud vzal při svém rozhodování v potaz obsáhlé doplnění (původně v podstatě neodůvodněné) stížnosti proti usnesení městského soudu. To je třeba označit za první porušení stěžovatelova ústavního práva na soudní ochranu a

práva na přístup k soudu podle čl. 36 odst. 1 Listiny. Vrchní soud měl povinnost zohlednit podání a námitky účastníků, byly-li mu včas předestřeny.

19. Takové pochybení by nemuselo být samo o sobě důvodem kasace napadeného rozhodnutí, pokud by z kontextu jeho odůvodnění bylo možné zjistit, z jakých důvodů nelze stěžovatelovým námitkám přisvědčit. To však z napadeného usnesení nevyplývá, neboť vrchní soud se započtením dob omezení osobní svobody popsaných ve stížnosti vůbec nezabýval. Z ustálené judikatury Ústavního soudu plyne, že obecné soudy se musí v odůvodnění svých rozhodnutí vypořádat s námitkami účastníků řízení, které mají vztah k projednávané věci, a to způsobem, který odpovídá závažnosti těchto námitek vzhledem k možnému výsledku řízení [viz např. náleze ze dne 3. 10. 2006 sp. zn. I. ÚS 74/06 (N 175/43 SbNU 17) nebo náleze ze dne 9. 4. 2008 sp. zn. I. ÚS 1589/07 (N 69/49 SbNU 45)]. Jelikož v dané věci nejde o námitky na úrovni svévolného či zřejmě bezúspěšného uplatňování nebo bránění práva (viz níže), a týkají se předmětu řízení, porušil svým postupem vrchní soud stěžovatelovo právo na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny.

20. Těžiště stěžovatelovy argumentace leží v námitce povinnosti započítat do trestu odnětí svobody rovněž omezení osobní svobody podle § 73 odst. 3 trestního řádu (zejména povinnost zdržovat se ve stanoveném časovém období v určeném obydlí). V tomto směru se stěžovatel dovolává znění § 92 odst. 4 trestního zákoníku, podle něhož se ustanovení o zápočtu vazby a vykonaného trestu odnětí svobody "obdobně užijí na započítání předběžné, vydávací a předávací vazby vykonané podle zákona o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních a na započítání povinnosti zdržovat se ve stanoveném časovém období v určeném obydlí nebo jeho části uložené obviněnému podle § 73 odst. 3 trestního řádu do trestu uloženého pro týž skutek".

21. Jak vyplývá z výše uvedeného, vrchní soud se započítáním těchto omezení osobní svobody nezabýval, ač je sám v napadeném rozhodnutí zmínil (viz bod 7 usnesení vrchního soudu). Postupoval tedy v rozporu s uvedenou kogentní úpravou. Ačkoliv je především úkolem obecných soudů, aby dovedly, jaký přesný rozsah započítání omezení podle § 73 odst. 3 trestního řádu je "obdobný" zápočtu vazby a výkonu trestu odnětí svobody, z judikatury Ústavního soudu vyplývá závěr, že alespoň k částečnému započítání dojít musí, jinak by stanovený trest zásadně odporoval čl. 39 Listiny (viz náleze sp. zn. II. ÚS 2879/22). V každém případě je nutné, aby se soudy uvedeným postupem zabývaly a své úvahy náležitě odůvodnily. Této povinnosti vrchní soud nedostál.

22. Z těchto důvodů Ústavní soud podle § 82 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu ústavní stížnosti vyhověl a podle § 82 odst. 3 písm. a) téhož zákona napadené usnesení vrchního soudu zrušil. V části směřující proti již zrušenému výroku usnesení městského soudu Ústavní soud odmítl ústavní stížnost podle § 43 odst. 1 písm. d) zákona o Ústavním soudu jako návrh, k jehož projednání není Ústavní soud příslušný.

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Trestní odpovědnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Oběť trestného činu](#)
- [Dohoda o vině a trestu](#)
- [Zajištění nároku poškozeného](#)
- [Práva obviněného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vydání příkazu k dodání do výkonu trestu](#)

- [Neoprávněná činnost pro cizí moc](#)
- [Kvalifikace skutku](#)
- [Odnětí věci rozhodujícímu soudci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhradní trest](#)
- [Výkon trestu](#)